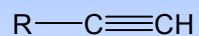

C - ANKIN

- Tùy cấu trúc ankin mà người ta chia ankin làm 2 loại là ankin cuối dây và ankin giữa dây :

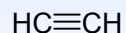

Akin cuối dây

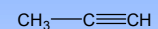
Akin giữa dây

- Axetilen là ankin cuối dây duy nhất có cấu trúc đối xứng.

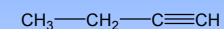

I. Gọi tên :

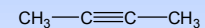
- Tên thông thường : xem như dẫn xuất của axetilen

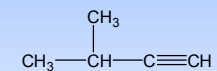
Metylaxetilen

Etylaxetilen

Dimetylaxetilen

Isopropylaxetilen

- Tên quốc tế :

- Nếu hợp chất vừa có nối đôi và nối ba thì phải đánh số ưu tiên nối đôi có STT nhỏ hơn.

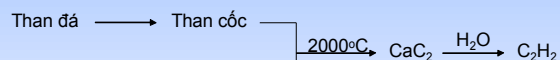
II. Tính chất vật lý :

- Giống ankan, anken (tan trong H_2SO_4 đđ lạnh).

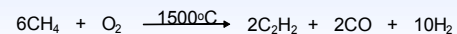
III. Điều chế :

1. Điều chế axetilen :

a. Từ than đá và đá vôi :

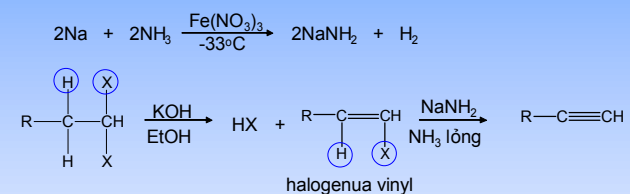

b. Oxi hóa metan :

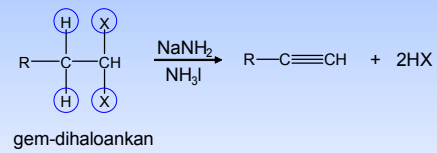
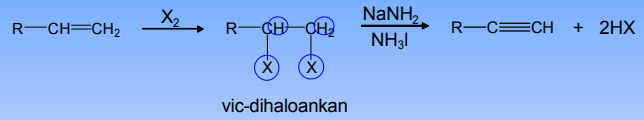

2. Khử 2HX của dihalogenua ankyl (vic hoặc gem) :

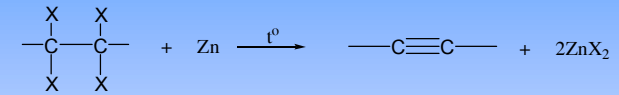
- Tác chất : $NaNH_2/NH_3$ lỏng.

- Phản ứng này thường được dùng để điều chế ankin cuối dây. Nhưng vì ankin cuối dây có tính axit nên người ta thường dùng dư $NaNH_2$ (3:1) và sẽ thu được muối axetilua natri thay vì ankin. Sau cùng phải thêm vào dung dịch axit để chuyển hóa muối natri thành ankin tương ứng.

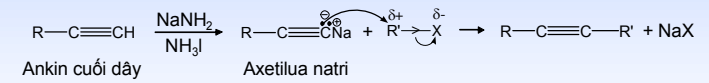
3. Khử X_2 của tetrahalogenua ankyt :

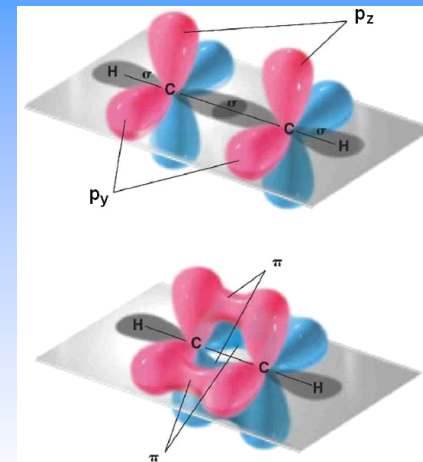
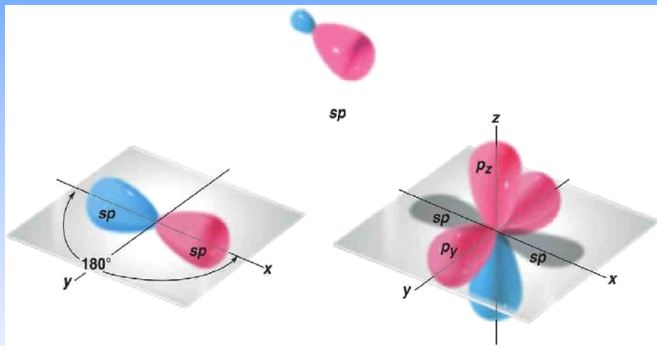
- Ứng dụng : để bảo vệ nối ba

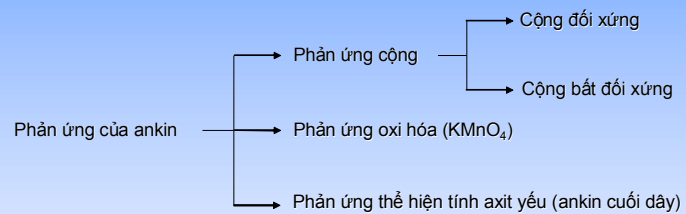
4. Phản ứng thế axetilua natri với $R'X$ (halohenua ankyt) :

- Là phản ứng tăng mạch

IV. Tính chất hóa học :

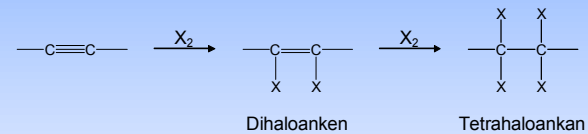

* Cộng các tác nhân đối xứng :

1. Phản ứng cộng H₂ :

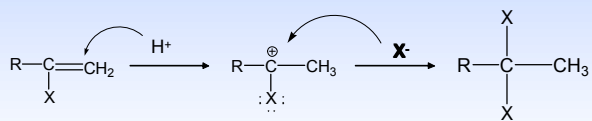
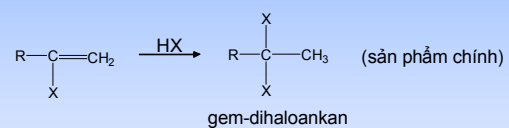
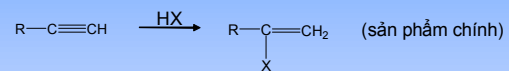
2. Phản ứng cộng X₂ :

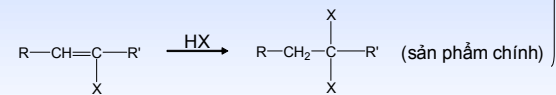
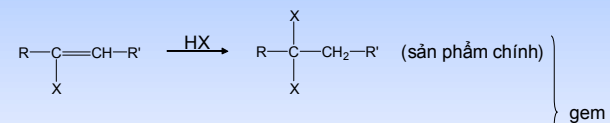
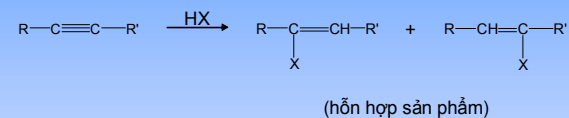
* Cộng các tác nhân bất đối xứng :

3. Phản ứng cộng HX (hidracid):

- Đối với ankin cuối dây :

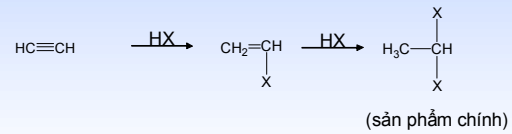
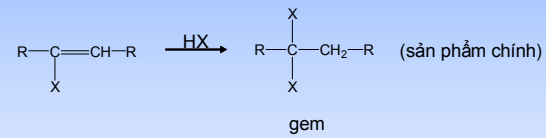
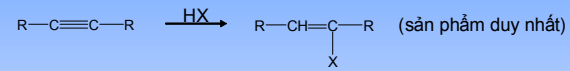

- Đối với ankin giữa dây (bất đối xứng) :

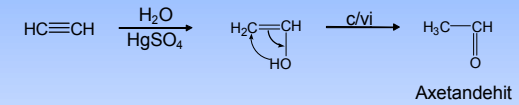
} gem

- Đối với ankin giữa dây đối xứng hoặc axetilen :

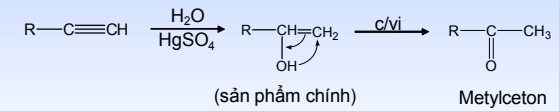

4. Phản ứng cộng H₂O (xúc tác HgSO₄) :

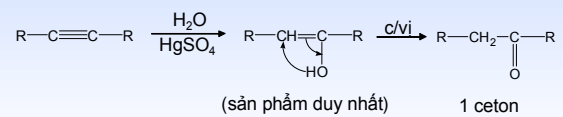
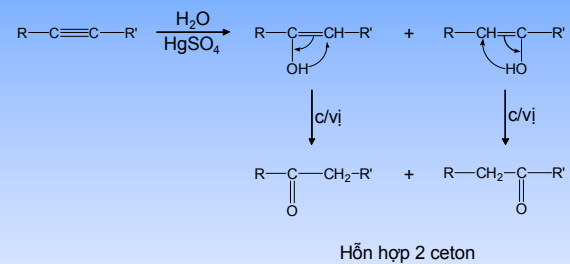
- Đối với axetilen :

- Đối với akin cuối dây :

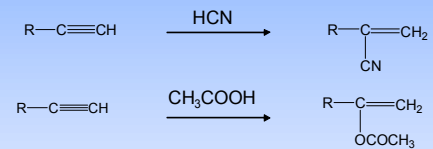

- Đối với akin giữa dây :

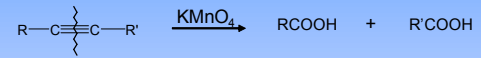
5. Phản ứng cộng HCN và CH₃COOH :

- HCN và CH₃COOH chỉ cộng một lần.

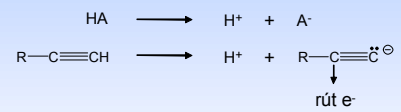
* Phản ứng oxi hóa :

6. Phản ứng oxi hóa bởi KMnO_4 :

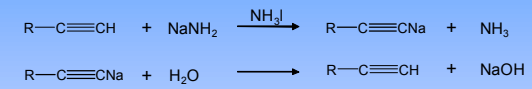
* Thể hiện tính axit yếu của ankin cuối dây :

- Tính axit của ankin cuối dây được giải thích :

- Tính axit của ankin cuối dây rất yếu (axetilen $\text{p}K_a = 25$)

7. Tạo axetilua kim loại kiềm với NaNH_2 :

8. Tạo axetilua kim loại nặng với CuCl/NH_3 và $\text{AgNO}_3/\text{NH}_3$:

- Dùng để nhận biết ankin cuối dây.

